

Дергалюк М.О.

к.е.н., доцент кафедри економіки і підприємництва

Діогенова Є.І.

КПІ ім. Ігоря Сікорського

ЛЮДСЬКИЙ КАПІТАЛ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Людський капітал є основою творення й перебігу будь-яких економічних процесів держави. Саме творчий та інтелектуальний потенціал нації виступає рушійною силою розвитку країни, забезпечуючи її конкурентоспроможність і стійкість на світовій арені.

Повномасштабне вторгнення Російської Федерації на територію України призвело до значних втрат людського капіталу всередині нашої держави. Безпосередньою причиною чого виступають: масові вбивства економічно активного населення (як серед цивільних осіб, так і серед професійних військовослужбовців); примусова депортація на територію Російської Федерації; вимушена міграція; тимчасова окупація певної частини українських територій; психологічна травмованість осіб, які були учасниками або свідками бойових дій.

Втрати серед цивільного населення завдали значний удар стану трудових ресурсів України. За даними Управління верховного комісара по правам ООН станом на 3 листопада 2022 року внаслідок російської агресії загинуло 6430 громадян, з яких 402 дитини, поранено 9865 громадян, з яких 739 дітей [1].

Непрямі втрати так само сильно вплинули на економічний стан держави. До таких можна віднести: недоотримання доходу власниками бізнесу, що подекуди спричиняє проблеми із виплатою заробітної плати працівникам; відсутність можливості на повну потужність використовувати інтелектуальний потенціал людини; ускладнення або ж унеможливлення освітніх процесів на тимчасово окупованих територіях.

Неможливо не згадати про велику кількість переселенців. За даними, наданими Міжнародною організацією міграції (ІМО, від 3 травня 2022 року), загальна кількість переміщених осіб становила 13,7 млн осіб, з яких 5,7 млн осіб покинули Україну [2]. Варто зазначити, що серед загальної кількості мігрантів значний відсоток становлять саме діти та молодь до вісімнадцяти років, тому доцільним буде припущення, що більшість із них не повернеться на батьківщину в найближчі роки, оскільки вже здобуває середню або вищу освіту в іноземних навчальних закладах.

У рамках п'ятнадцятого загальнонаціонального опитування, проведеного соціологічною групою «Рейтинг», станом на 23-24 липня 2022 року лише 10% переселенців не планують повертатися в Україну [3]. Аналізуючи попередні данні, можна простежити тенденцію до зростання кількості українців, які назавжди покинули домівку: у квітні число таких громадян становило 3% від загальної кількості тимчасово переміщених осіб, які виїхали закордон, а у червні показник зріс до 8%.

Справедливим буде зазначити й надбання у сфері людського капіталу, а саме: потужний волонтерський рух і формування національної цифрової культури.

Задля вдалої відбудови економіки у повоєнні роки доцільними будуть наступні заходи з боку держави: по-перше, заохочення повернення громадян в Україну, по-друге, активне сприяння формуванню людського капіталу всередині країни.

Отже, людський капітал має ледве не вирішальний вплив на економічний розвиток України та відновлення всіх сфер суспільного виробництва в післявоєнні роки.

Перелік посилань:

1. Statista. [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://www.statista.com/statistics/1293492/ukraine-war-casualties/>
2. DTM – Displacement Tracking Matrix. [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://dtm.iom.int/ukraine>
3. Соціологічна група «Рейтинг». 2008-2022. [Електронний ресурс] / Режим доступу: <https://ratinggroup.ua/research/ukraine/>